

Upowszechnienie szkolnego budżetu obywatelskiego – analiza część druga

Szkolny budżet obywatelski (SBO) to nowoczesne narzędzie, które wprowadza młodych ludzi w praktykę społeczeństwa obywatelskiego. Uczniowie mają możliwość aktywnego uczestnictwa w procesie decyzyjnym dotyczącym ich szkoły – począwszy od zgłaszania projektów, przez ich ocenę, aż po głosowanie. Taka inicjatywa nie tylko angażuje młodzież w życie szkolne, lecz także kształtuje ich postawy prospołeczne oraz rozwija kompetencje obywatelskie i przedsiębiorcze.

Jak wskazano w części pierwszej analizy Szkolny Budżet Obywatelski niesie na sobą wiele pozytywnych korzyści zarówno dla uczniów jak i nauczycieli, a w finalnym efekcie dla całej lokalnej społeczności. Uczniowie angażujący się w powstające projekty uczą się współpracy z innymi, rozwijają swoje kompetencje co w efekcie przyczynia się do kształtowania odpowiedzialnego młodego obywatela. W dalszej części analizy Centrum Analiz Konfederacji Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej spróbuje odpowiedzieć na pytanie czy warto wprowadzać ogólnopolskie regulacje prawne dotyczące upowszechnienia Szkolnego Budżetu Obywatelskiego.

Na wstępie warto wskazać, iż temat Szkolnego Budżetu Obywatelskiego nie jest obojętny dla władz państwowych. Na temat rozszerzenia tego projektu wypowiedziała się Pani Minister ds. społeczeństwa obywatelskiego, Agnieszka Buczyńska. W 2024 rok podczas briefingu w Krakowie, Pani Minister Buczyńska podkreśliła, iż

edukacja obywatelska powinna być realizowana nie tylko w teorii, ale przede wszystkim w praktyce. Szkolny Budżet Obywatelski jest narzędziem, które umożliwi młodzieży aktywne uczestnictwo w podejmowaniu decyzji dotyczących ich szkoły¹.

Minister zaznaczyła, że tego typu inicjatywy są kluczowe dla budowania społeczeństwa obywatelskiego i zapowiedziała, że będzie promować ten projekt w innych miastach w Polsce, dzieląc się nim z praktykami partycypacji z całego kraju.

Przechodzą do próby odpowiedzieć na pytanie czy ogólnopolskie regulacje prawne są w tym przypadku potrzebne warto wskazać, iż w kontekście Szkolnego Budżetu Obywatelskiego można wyróżnić zarówno wiele argumentów za ogólnymi regulacjami jak i przeciw. Podstawową zaletą ogólnych regulacji byłby fakt **spójności i równego dostępu**. Krajowe regulacje zapewniłyby

¹ <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9463986,buczynska-o-szkolnych-budzetach-obywatelskich-ta-inicjatywa-jest-niez.html> (data dostępu 01.07.2024)

KIPR

spójność działania i równy dostęp do programu Szkolnego Budżetu Obywatelskiego we wszystkich szkołach w Polsce. Dzięki temu każdy uczeń miałby równą szansę na uczestnictwo w procesie decyzyjnym dotyczącym swojej szkoły. Dodatkowo centralne regulacje określiłyby **standardy realizacji projektów**, zarządzania finansami oraz raportowania efektów, co pomogłoby w zapewnieniu wysokiej jakości programu i ochronie uczestników przed potencjalnymi nadużyciami. Efektem ubocznym regulacji państwowych byłyoby **zwiększenie zaufania społecznego**. Warto również podkreślić, iż ogólnopolskie regulacje prawne nad projektem mogą wpłynąć na **elastyczność**. Pozostawienie decyzji o wdrażaniu Szkolnego Budżetu Obywatelskiego szkołom i samorządom lokalnym wpływa na dostosowanie programu do specyficznych potrzeb i warunków społeczności szkolnych na danym terenie. Obecnie zarówno władze miasta jak i szkoły mogą dopasowywać program do swoich unikalnych warunków i wyzwań. Warto również wskazać, iż obecny kształt Szkolnego Budżetu Obywatelskiego sprzyja **mniejszej biurokracji**. Brak centralnych regulacji zmniejsza ryzyko biurokracji i nadmiernej administracji, co umożliwia szybsze i bardziej elastyczne podejmowanie decyzji.

Najważniejszym argumentem za wprowadzeniem regulacji dotyczących SBO jest fakt dostępności dla każdej szkoły w Polsce. Należałoby się jednak zastanowić w jaki sposób wprowadzić takowe regulacje, ażeby były one korzystne dla całokształtu społeczności szkolnych. Jednym z pomysłów na upowszechnienie SBO był pan Poseł Rafał Komarewicz, który w 2024 roku wskazał, iż:

zamierza dążyć do tego, aby część budżetów obywatelskich realizowanych przez samorzady, np. 20%, była zarezerwowana na projekty szkolne. Dzięki temu, nie tylko wsparcie finansowe dla szkół będzie większe, ale młodzież nauczy się odpowiedzialności za fundusze i realizację swoich pomysłów².

Warto wskazać, iż budżet obywatelski to nieformalny zwrot określający wydzieloną część budżetu samorządu terytorialnego (najczęściej budżetu miasta), w ramach którego wyznaczona ogólnie kwota wydatków przeznaczona jest na inicjatywy i projekty inwestycyjne bezpośrednio zgłaszane przez społeczeństwo lokalne (indywidualnie lub przez odpowiednie organizacje). Idea budżetu obywatelskiego wpisuje się w koncepcję

² <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/9463986,buczynska-o-szkolnych-budzetach-obywatelskich-ta-inicjatywa-jest-niez.html> (data dostępu 01.07.2024)

KIPR

społeczeństwa obywatelskiego i public governance (nadzoru publicznego, współzarządzania).³

Szkolny Budżet Obywatelski mógłby stanowić integralny element ogólnego budżetu obywatelskiego. Integracja SBO z budżetem obywatelskim umożliwiłaby zwiększenie zaangażowania młodzieży w procesy decyzyjne dotyczące wydatków publicznych. Uczniowie będąc częścią tego procesu, uczą się odpowiedzialności za zarządzanie środkami publicznymi oraz realizację własnych pomysłów na poprawę warunków w szkołach. Dodatkowo rezerwowanie określonej części budżetu obywatelskiego na projekty szkolne może zapewnić większe wsparcie finansowe dla szkół, co umożliwi realizację różnorodnych inicjatyw edukacyjnych, kulturalnych czy sportowych, które odpowiadają bezpośrednio na potrzeby lokalnej społeczności szkolnej. Dodatkowo koncepcja budżetu obywatelskiego wpisuje się w ideę społeczeństwa obywatelskiego i public governance, promując transparentność i otwartość w procesach decyzyjnych oraz budując zaufanie między społecznościami lokalnymi a władzami samorządowymi.

Centrum Analiz Konfederacji Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej staje na stanowisku, iż należałoby upowszechnić Program Szkolnego Budżetu Obywatelskiego na terenie całego kraju. Wprowadzenie Szkolnego Budżetu Obywatelskiego na szerszą skalę przyczyniłoby się do wzmocnienia partycypacji społecznej wśród młodzieży. Udział uczniów w decyzjach dotyczących wydatkowania środków na inicjatywy szkolne nie tylko rozwija ich kompetencje obywatelskie, ale także angażuje ich w życie społeczności szkolnej. program ten jest doskonałym narzędziem edukacyjnym, które nie tylko teoretycznie uczy uczniów zasad demokracji i partycypacji, ale przede wszystkim daje im praktyczne doświadczenia w podejmowaniu decyzji i zarządzaniu projektami. centralne wdrożenie programu na poziomie całego kraju może zapewnić większą równość w dostępie do edukacji obywatelskiej i możliwość uczestnictwa w decyzjach lokalnych niezależnie od miejsca zamieszkania czy statusu społecznego. Program ten może stanowić fundamentalny element edukacji obywatelskiej w Polsce.

³<https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/BASLeksykon.xsp?id=667DCF4F24778F74C1257A710030C2E9&litera=B> (data dostępu 01.07.2024)